

21 ~~30~~
~~10~~

**ДО БОРОТЬБИ
ЗА ДУШУ УКРАЇНСЬКОЇ
ДИТИНИ.**

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

1933.

Українська Національна Революція, що волею Великого Українського Народу розпочалася 1917—18 р. і перекотилася вогненним буруном од стін Кавказу поза Карпати, поставивши своєю метою виборення *Самостійної Соборної Української Держави*, не перервалася з 1921 роком, коли то наїзники притиснули своїми грабіжницькими чобітьми груди визвольної Української Армії. Український Нарід не зійшов з поля бою. Ще над українськими селами носилися зойки ранених, ще по українських полях бродили тіні впадших за волю Батьківщини героїв і парував свіжою кровю просяклий український чернозем, ще в Холодному Ярі збирались рештки українських повстанчих загонів, а в Карпатських горах крилися недобитки визвольницької армії, як під звуки дзвонів і заграва пожеж Український Нарід документував, що з поля бою за свою державу не сходить і раз піднесену 1917. р. боротьбу доведе до побідного кінця.

Могутня колись, велика Українська Нація *вже піднялась* зі свого вікового упадку й забажала жити своїм незалежним життям. У завзятому збройному змаганні з усіма наїздниками своєї землі, Український Нарід *почув свою силу* і підняв боротьбу, якої не заперестане доти, доки остання наїздницька нога не переступить границь України у відвороті.

Боротьба розпочата 1917. р. ведеться по цей день! Вона не переривалася, вона тільки змінилась! Звинувши свої регулярні війська *Українська Нація не зійшла з поля бою*, вона *не признала наїздницького права на своїй землі* й, готуючи свої сили до недалекої вже остаточної розправи, вона рівночасно веде безнастанну боротьбу у всіх займанщинах. *І під ляхьким займанцем!*

Пробуджений з довго-вікової неволі Український Нарід з більмом раба на очах — мусить ще зробити передостанній крок! Мусить — *заки стане паном на своїй землі у своїй державі — переродитися!* Повстанчі дзвони 1917—21. р. р.

збудили нарід та поклали обовязок на пробуджених батьках *виховати нових синів*, яким щойно є суджено, на руїні всіх наїздницьких держав, *ще на старечих очах своїх батьків, збудувати потужну Українську Державу!* Те, чого не довершило одне покоління, довершить друге!

В огні визвольних змагань славна, велика й грізна для сусідів колись Українська Нація віднайшла себе, свою історію, свої змагання, свою гордість, свою славу й силу й заприсягла боротьбу аж до перемоги. Наїздницька сила на українській землі захиталась і твердо вже на ній ніколи не стане, бо в народі закріпилася вже постанова бути самому в себе паном, бо твориться сила, що вже скоро розсадить каміння, яким придушено велику Українську Націю. *Цією силою є й має бути молоде українське покоління!*

І тому то всі займанці України з такою впертістю намагаються знищити, приспати — *затроїти душу української дитини!* А відомо, що побіч родинної хати, *школа є тим другим важливим місцем, де виховується молоду душу дитини.* До школи дитина ходить у віці коли їй можна виховати однаково й на найкращого сина своєї землі, і на яничара-зрадника, що зможе піднести руку не тільки на свої найбільші національні святощі, але й на рідних батьків. Тому то всі займанці України, намагаються всіми силами саме *за допомогою шкіл* виховати молоде українське покоління для себе.

Зокрема москалі на Надніпрянській Україні взяли на хитрий спосіб. Коли Український Нарід скинув в 1917. р. московське ярмо, і збудував Українську Державу, тоді то запровадив на цілому просторі відновленої Української Держави — українські школи. Коли ж потім москалі, перемальовані на червоно, знищили молоду Українську Державу, то знищили і народні школи та запровадили свої — московські. Але зробили це хитрим способом. Відпорність і ненависть народу до всього, що московське, була така сильна, що наїздник не смів вводити до школи й своєї осоружної кацапської мови. Тому большевики оставили на Україні по школах українську мову, але запровадили в них московсько-большевицький дух. І таким чином в українській мові там затроюють дитину кацапською отруєю й виховують дітей на таких, що опісля кидаються на рідних батьків! *Рідна мова стала там засобом, що вводить у душу укра-*

їнської дитини розкладаючи отрую, якої не прийняла б дитина, коли їй подавано її в ворожій кацапській мові. За посередництвом рідної мови добираються вороги до душі української молоді, щоби її виховати на яничар, рабів большевицької Москви, щоби в душі дитини приспати її українську свідомість, щоби випалити з неї все те, що моглоб колись вложити в її руку зброю до боротьби з наїздниками.

Під ляцькою займанщиною подібне. З 5.00 запроваджених в 1918. р. українською владою українських шкіл сьогодні не має ані одної. Всюди польські школи, всюди польський дух і виховання, *бо й в тих небагатьох школах, де є ще українська мова, українських дітей виховується на яничар.* Те, що в польських школах роблять в польській мові, те тут в українській. Учителів українців повикидали на Мазури, а наслано поляків. Займанець намагається всіма силами покалічити душі українських дітей.

Школа не тільки вчить писати, читати й рахувати, не тільки дає освіту, але найперше *виховує, будує душу й національну свідомість дитини!* І коли це є шкода в руках наїздника й коли він намагається виховати українську дитину на патріота своєї держави, то даючи йому освіту, уміння читати — краде для себе душу дитини й відриває її від рідного ґрунту, ослаблює поневолену націю! Коли ж ця школа українська, коли ж у ній вчить учитель в українській мові, про українську славу й змагання, тоді батьки можуть бути певні за долю своєї дитини — *з неї виросте добрий українець і добрий син своєї землі!*

Тому то наїздник винищив усі українські школи, тому позаводив свої, дав до них ляха-учителя, наказав учити з ляцьких книжок, співати ляцьких пісень, святкувати ляцькі свята й вчити ляцьку історію та ляцького патріотизму.

Ціла програма навчання в школах Польщі є так уложена, щоби уже від першої класи вливати в душу української дитини ляцьку отрую й поволі виховати її на ляцького горожанина. І та молитва ляцька, що велить не так, як рідна мати вчила, звертатися до Бога, і польська книжка, де на кожному місці повно про «нашу ойчизну Польску», «про наших крулів», і ті «поранки», де прикрашується українських дітей у ляцькі білочервоні папери, і ті свята в дні ляцької радості, а українського упокорення, і ляцькі пісні,

що їх вчать дітей наших — все це на те, щоби в молоду не-виховану ще душу української дитини прищепити отрую зрадництва своєї Батьківщини. В окремих бібліотеках при школах поширюють серед голодної на книжку української дівчорі — ляцькі патріотичні книжки. Словом не цофається лях перед ніяким засобом, щоби тільки вхопити для себе або бодай відірвати від Українського Народу українську дитину.

І все це своє робить — мала українська дитинка, що в своїй повної нужди й темноти хатині не дістає, такого, як слід, національного виховання, якій не кажуть, хто вона, що тут за земля і що тут робить отой вчитель, що незрозумілою їй мовою поволі закрадається в її молоденьку душу — така дитина поволі, поволі починає спочатку вимовляти деякі ляцькі слова, згодом уже й пісню ляцьку, гімн ляцький знає — ще згодом радіє нестрим ляцьким прапорцем і відзнаками, починає батькам оповідати про «наших крулів», розповідає про Варшаву, про «бандитів» що на чолі з Хмельницьким важилися непокоїти «нашу ойчизну». Так поволі, але щораз сильніше в її душу вжирається ляцька отруя, аж вкінці випалить на ній тавро рабства, якого не знищити до смерти.

Там у школі вчать українську дитину гордити рідним, вчать малого українця, що його батько, діди й прадіди, що боролися й гинули за Україну — це бандити, а ляцькі заїди, «крулі», пани, дідичі, які наїздили нашу країну, руйнували нашу державу й забирали землю, це його історія й слава — і від малого привчають покірною клонити голову перед цим чужим — вщеплюють хоробу, що не дає нам стати паном у себе — встрікують і плекають в малій дитині дух рабства й покори.

В той спосіб старається наїздник приборкати в молодих душах любов до свого народу, вирвати з коренем усі святі почування, вщепити привязанність до ляцької держави, влити в жили почування рабської покори, приспати те, що поляк, то відвічний наїздник нашої землі, це ворог, якого треба знищити.

Український Батьку! Чи ж не палить Тебе біль, коли чуєш, як твоя рідна дитина гордиться мовою тих, що зграбували Твою землю, що розривають могили Твоїх братів, коли чуєш як Твоя дитина співає в Твоїй хаті гімн наїзд-

ника, коли бачиш як Твоя рідна дитина, Твоя надія, Твій син, парадув по Твоїй Землі з прапором Твоїх гнобителів?! Чи ж не стає тоді перед Твоїми очима той проречистий образ з часів, коли Твої діди ножі святили; образ, коли гайдамацький вожд Гонта своїх рідних синів забиває за те, що ляхи-єзуїти їх молоді душі наляли ляцькою отрутою й виховали їх на яничар?!

Українські Матері! Чи можете Ви спокійно дивитися, як катують Ваших дітей, як наїздник видирає їх Вам зпід материнського серця для себе?! Чи не бачите скаліченої зайдями душі дитини своєї, коли вона починає гордити рідною мовою?!

Українські Батьки й Матері!

Чи дозволите й надалі, щоб Ваших дітей, Вашу гордість — майбутність нашого народу, тих, що їм призначила доля очистити нашу святу землю від зайд-грабїжників і впровадити всіх нас у брами Волі — чи дозволите, щоб поляки вчили їх зраджувати свій наїд, погорджувати його святощами? Чи дозволите, щоби на українській землі існували ляцькі школи на те, щоб затроювали Ваших дітей ляцькою заразою?!

Вже крайній час зробити з цим кінець! Вже крайній час усувати з українських земель кузні рабів — наїздницькі школи, наїздницьких учителів і дух наїздницький зі шкіл! *Вже крайній час підняти й повести дійсну боротьбу за душу своїх дітей, ЗА УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ! На Українській землі має бути — українська школа — українець учитель, українське навчання й про Україну, український дух!*

І мусить це бути справжня боротьба! Не паперові декларації, просьби й протести, з яких ніхто собі ніщо не робить. Це безуспішне й негідне великої й сильної нації. Бо боротьба за українську школу на Західньо-Українських Землях, це боротьба на одній з ділянок життя з польською державою. Польща на шкільній ділянці зарядилася так, як диктують їй її заборчі інтереси. Тому також Польща здати свої позиції може тільки під напором сили. Отже з того висновок, що боротьбу за українську школу треба повести революційними методами! Не жебрати, не скаржитися, не слати петиції через послів до Варшави, а брати силою те, що нам на нашій землі належиться. Батьки й Матері! Ваша

школа є не в Варшаві, якої влади не визнаємо — а таки в Вашому селі, близько. Тому здобуйте її для себе від того, хто Вам її загарбав.

І тому боротьбу за школу треба провадити на терені школи.

Вправді ми могли б, щоб не дати наших дітей на виховання ворогові, відібрати їх з ляхських шкіл, де лях затроює їх душу, й вчити дома! *Але це наша земля, це наша школа й наше право й воля тут.* На нашій землі мусить бути наша українська школа, де ми могли б виховувати своїх дітей. Ми не маємо просити ляхів, щоб забрали з нашої школи свого вчителя і щоб дозволили вчити в українській мові та не маємо втікати зі шкіл. *Ми маємо викинути з наших шкіл на нашій землі наїздницьку мову, наїздницького духа, учителів-мазурів, що зайшли затроювати душі й знущатися над нашими дітьми.* Ми маємо викинути з наших шкіл ляхських богомазів, ляхську молитву, ляхську пісню, ляхську книжку на те, *щоби в тій самій школі вчив учитель українець; щоби в ній замість портретів «крулів» і Пілсудского, висів Тризуб, Шевченко, Франко й українські гетьмани; щоби в шкільних підручниках дитина читала про свою землю, про свою славу історію; щоби з уст українських дітей лунала молитва до Бога, молитва українською мовою й за Україну; щоби в тій самій школі вчили про славу українську бувальщину, про велич української землі й колишньої Української Держави, князів і гетьманів; щоби виховували на гідного й гордого сина своєї великої й славної Батьківщини.* Тому ми в боротьбі за свою школу не маємо втікати з поля боротьби, не маємо казати нашим дітям кидати школи, а маємо слати їх там, але разом наказати й повчати, щоби там на терені школи боролися.

По всіх просторах Західньо-Українських Земель хай пролунає клич чинної боротьби Українського Народу за виховання молодого покоління. До цієї боротьби мусить стати кожний український батько, кожна українська мати! До боротьби за знищення польського шкільництва на українській землі! До боротьби за викурення польського духа зі шкіл, в яких учаться українські діти — до боротьби за виховання української дитини!

І не йде тут тільки про зверхній вигляд школи, не йде

тільки про те, щоби в наших школах учили українською мовою! Безперечно, рідна мова мусить бути в кожній українській школі. Але разом із тим, цією мовою не сміє наших дітей ніхто вчити про Варшаву, про «ойчизну Польску». Отже не тільки українська мова і український учитель, але й український дух, українська молитва, українська історія, українська пісня і любов до Батьківщини, словом українське виховання — це є українська школа!

І за таку школу маємо боротися!

Польська школа викривляє душу української дитини, вщеплює їй рабство й безсилля — українська школа має виховувати українських дітей на свідомих членів Української Нації!

А тому боротьба за українську школу буде не тільки боротьбою з польською школою, але й рівночасно боротьбою проти ляхського панування на українській землі! Це буде боротьба на одному відтинку великого фронту Української Національної Революції, фронту безустанної боротьби Української Нації з наїздниками — фронту, на якому щораз сильніше розгорятиме вогонь боротьби і триватиме аж до прогнання всіх наїздників з українських земель. І тому шкільна акція обчислена не на короткий час, подібно як не може бути обчислена на короткий час боротьба з наїздником на інших ділянках життя.

Ціллю боротьби з польською школою є знищення й вирвання ворогові з рук цього величезного засобу, яким є школа в вихованні молодого покоління; а з другого боку, ця боротьба з польським пануванням на українських землях розбурхає українські маси до безпосереднього — революційного змагання з наїздником, та загартує маси у чинній, не паперовій і вічевій, боротьбі за Самостійну й Соборну Українську Державу; а що важніше — ЦЯ БОРОТЬБА, В ЯКІЙ БРАТИМУТЬ УЧАСТЬ НАШІ НАЙМЕНШІ, БУДЕ ДЛЯ НИХ ШКОЛОЮ національного виховання й гарту. У цій безпосередній боротьбі з ворожою силою на українській землі заправлятиметься українська молодь, виховуватиметься на активних, свідомих СИНІВ СВОЄІ НАЦІІ, озброюватиме свою дитячу душу в ненависті до всього, що вороже, й в гарті й в завязтті здобування ВОЛІ.

Вже сама боротьба за українську школу, самий спротив

польському вихованню, вже це буде запорукою того, що з цих малих українців виростуть не плаксиві раби, що гнуть спини перед паном і силою, а горді відважні і певні своїх сил борці! Боротьба виховуватиме молоде українське покоління так, що майбутність Українського Народу буде запевнена. І якраз тому, не здержання наших дітей од польської школи, а боротьба наших дітей з ляцьким духом, навчанням і вчителями, на терені самої школи, забезпечить українське молоде покоління від ляцької зарази, навчить боротися і силою здобувати своє. Все це зближить і підготує день остаточної розправи: Великий День Всенароднього Зриву, в якому Український Нарід докінчить перед 17 роком розпочате Діло.

Хай отже по всій Західній Україні, на Лемківщині, Гуцулїї, Волині, Поліссі, Підляшші, Поділля й Холмщині пролунає клич чинної боротьби української молоді й цілого народу проти ляцької школи як одної з частин ляцького панування на нашій землі!

Хай українська дітвора виступить проти затроювання її душі ляцькою отруєю; хай не дасть себе виховувати на яничар; хай домагається української школи, хай нищить у школі все польське; хай заявляє, що хоче української мови, української молитви, українця-учителя, української історії; хай відмовляється вчитися всього, що польське!!!

* *
*

У боротьбі за виховання української дитини мусить взяти чинну участь цілий український загал: батьки, старша молодь і шкільна дітвора.

Найвідповідальніше завдання паде тут на Вас, Українські Батьки й Матері, і на Тебе, старше Молоде! Ви мусите не тільки підготувати дітей до боротьби з польською школою, не тільки повчити їх, за що й як мають боротися, але й висвітлити їм, як учитель-лях намагається затроїти, їхню душу й виховати на яничар-зрадників своєї Батьківщини й прадідівської землі. Та не тільки це — Ви мусите цю боротьбу за душу своєї дитини взяти в свої руки й вести аж до перемоги й побіди.

Ти, Український Батьку, у вільний від чорної праці

час, поклич до себе свого малого сина, розкажи йому, хто він, чия це земля, чиею кровю і потом просякла вона, хто тут на цій землі колись був паном, кого тут було право й де поділась прадідівська Воля. Скажи йому про гайдамаків, про тих, що згід цієї ж таки селянської стріхи йшли за зовом своєї збезчещеної заїдами землі й в крові топили найзидницькі банди; розкажи про козаків й про те, за що борювся Ти сам і за що згинув Твій рідний брат, чи инший член родини, чи приятель. Поясни синові, чиї то кістки находив він не раз, коли Тобі провадив коні при плузі, що то за кулі, що він їх, пасучи, збирав. Хто лежить у тих могилах, що так густо засіяли Твою землю. Скажи й вкажи, хто віками плюндрував цю землю, хто топтав волю його народу, хто віками сковував його дідів і хто тепер знущається над його батьками. Хто то завзявся з його молоденької душі викувати для себе зброю проти його Батьківщини, проти тебе самого. Хай запалиться в душі Твоїй дитини гаряча любов до України й до прадідівської землі, хай запалає ненавистю до найзидника, що вибивши з рук батьків волю й зграбувавши край, хоче ще й душу в неї вирвати, щоб себе самого від її мести стерегти.

Українська Мати, чи даш Ти душу твоєї дитини на поталу заїдам? Чи не крається Твоє серце, коли дитина, вертаючи зі школи, замість розказати Тобі про Київ, про князів і гетьманів, цвенькає про ляцьких «крулюф», а замість проказати гарний вірш Шевченка, Франка, деклямує Тобі про «нашу ойчизну Польску» й про «нашу» столицю Варшаву? Або замість заспівати українську пісеньку, заводить «еще Польска»? Або, коли навіть рідну молитву примушують її забувати, а до Бога звертатися в мові грабіжників?

І Ви, завзяті юнаки-націоналісти, що в Вас відживає кров наших великих завзятих і нестрашних предків, Ви, молоді селяне й робітники, напевно не відступите з цього бою. Ваші горді юнацькі серця рвуться до боротьби. *Ми знаємо, що Ви перші станете до боротьби за душу Ваших малих братів.* А там, де немає батьків, або де на очах батька і матери більмо довголітньої неволі, візьміть дітей між себе, скажіть їм, хто вони і за що мають боротися. Чому лях-учитель каже їм *співати ляцьких пісень, чому робить «поранки» і каже носити біло-червоні прапориці, чому молитися велить по*

польськи. Киньте в душі малих братів зерно любови Батьківщини і ненависти, погорди до тих, що наїхали наш край. Збирайте дітей разом і розповідайте їм про минуле, хай будиться в них козацька кров.

Батьки, Матері, Молоді! Зійдіться разом і обговоріть як стати за святе Ваше право на Вашій землі. Дітей поучіть, висилаючи в школу, щоб розпочали боротьбу за українську школу, навчіть як мають боротися і чого мають жадати і накажіть, що будете сторожити за тим, що з ними діятиметься, та заповніть їх, що, *коли їм будуть робити кривду, Ви станете в їх обороні.*

* *

*

На всіх просторах українських земель від Попраду по Кавказ кишить вже 16-й рік завзята боротьба зі займанцями. Займанці намагаються вогнем і мечем, тюрмами й знущаннями, Соловками й Бригідками, тортурями й шибеницями знищити, застрашити, зломити революційне піднесення Українського Народу. Коли ж не можуть силою зломити, то хочуть бодай втихомирити — приспати вороже боево-революційне наставлення до них Українського Народу, підступним «спулжицем», «згодою», або як большевики наприклад, діявольською «українізацією».

Та не дивлячись на це всі їхні заходи до нічого не довели. *Боротьба зростає з кожним роком щораз більш.* І в ній наші очі звертаються на молодь, бо дальша боротьба й майбутня доля Українського Народу залежить од молодого покоління. І тому за душу української молоді йде завзята боротьба.

Ми боремося за те, щоби молоде українське покоління виховати в душі боротьби. Ми хочемо, щоби українські діти виростили на вірних синів і доньок Українського Народу. А займанці хочуть за всяку ціну вирвати з душі молодого українського покоління любов до Українського Народу, а вщепити любов до них і виховати українську молодь у душі рабської невольничої покори.

Майбутність Українського Народу залежить од того, хто виграє цю боротьбу за душу молоді.

І дім і оточення й релігійне виховання й школу й всі

інші засоби виховування мусимо використати для цієї боротьби.

Мусимо усвідомити собі, що *школа це велика зброя в руках займанців України*. Ляхи замкнули майже всі українські школи й вчать таки відразу по-польськи. Шкіл таких, в яких учать ще досі українською мовою є ледви біля 500. Але й ті нечисленні школи з українською викладовою мовою, які ще покищо полишилися, це *не українські школи*. У них, вправді, вчать деякі предмети українською мовою, але *в польському дусі*. Українська мова, якої вживають москалі-більшевики чи ляхи в школах — це *тільки ключ в їх руках*, яким вони хочуть отворити душі української молоді *для своїх впливів*.

У школі під ляцьким пануванням, ціла програма навчання й виховання зводиться до одного: зденаціоналізувати молодь або бодай силою й терором змусити до послуху ворожій владі! Українській дитворі в польських школах підступом і терором знущань викривлюють душу. Українську дитину змалечку змушують вчитися польської мови й історії. Зацеплюють у молоді душі отрую любови до Польщі, до польської історії й взагалі до всього, що є польське. Навіть молитися кажуть по польськи. Щоб ще більше впоїти в українських дітей ляцького духа, уряджують у школі час од часу забави, вистави, різні свята, «поранки», «вечоркі», «погаданкі» зі співами й т. п. Коли ж діти не хочуть слухати того, що їх учать у польській школі, не хочуть по-польськи молитися, чи виславляти ляцької історії, тоді змушують їх до того учителі-кати силою, терором. Бють дітей нераз до крові.

Ляхи хочуть за допомогою шкіл виховати українську молодь на вірних громадян Польщі, яку будуть любити й їй вірно служити, або силою та терором змусити до послуху, щоб вони коли не з любови, то бодай зо страху, їм покійно служили. Вже нині подекуди українські школярі вживають похвальні пісні про ляцьких «крулів» — катів України, про Польщу, Краків, про вищість ляцького пляхетського панства і т. і. Це ростуть майбутні аничари, що стануть колись проти своїх братів, підіймуть руку на своїх батьків, відречуться свого народу й будуть викидати з могил кости своїх предків.

Так є подекуди. Але, на щастя, таких місцевостей не багато. За те багато є сіл, де діти ходять з пообв'язаними головами й синцями на тілі. Це наслідки побиття й знущань учителя за те, що діти не хочуть цвенькати по польськи й славословити катів України. Таких випадків багато. Тут учитель лях відірвав хлопцеві-українцеві вухо за те, що не хотів молитися по-польськи, там розбив голову, то знову зломив руку, а там знову побив палицею маленьких дітей. *Українські діти переходять у ляцькій школі правдиве пекло мук, знущань і пониженья.*

Ляхи уживають усіх способів од підлого підступу до дикого катування, щоби тільки знищити, зломити й вирвати нам нашу молодь. Ляхи заповіли, що за 25 років не стане в Польщі ані одного українця, бо молоде українське покоління, яке виросте в польських школах, *буде вже польське.*

Але даремно!

Вже найвищий час розгорнути боротьбу за виховання української молоді в українському дусі. Вже найвищий час розгорнути боротьбу з ворожим вихованням, боротьбу за душу української молоді.

Якими способами? Як вона має виглядати?

Приватні українські школи це далеко не вистарчаючий засіб у боротьбі за виховання української молоді. Багато людей скаже, що в сьогоднішню пору українська молодь найкраще виховується в приватних українських школах, бо там можна виховати молодь в українському дусі. Та так воно вповні не є! Чей же мусимо пам'ятати, що приватні школи також залежні від польської влади і що наука й виховання в усіх приватних школах, а в наших українських у першу чергу, підлягають строгій контролі польської влади. Знаємо як надто добре, що ляхи розв'язують існуючі й не допускають до творення більшої кількості нових легальних приватних шкіл. Вони дозволяють на певну малу кількість, так про людське око, щоби могли за границею казати, що вони нібито, «дозволяють» українцям свobodно розвиватися. Але й в тих нечисленних школах вимагають, щоби наука й виховання відбувалися по вказівках влади. *В протилежному випадку розв'язують* такі школи. Відомо, що в наших приватних школах можуть вчити тільки учителі затверджені

владою, і що підручники й програми виховання так само мусять бути *контрольовані й затверджені польською владою*.

Отже при допомозі приватних шкіл ми не зможемо виграти боротьбу за виховання української молоді. *Приватні школи треба закладати*, але рівночасно пам'ятати, що вони не можуть виконати на сьогодні того завдання, яке ми хотіли б на них покласти. Це тільки крапля в морі. Вони не можуть в сучасну пору *відограти рішучої ролі*.

Нам іде про виховання української молоді в *українському дусі*, а це можливе тільки в огні боротьби віч-на-віч з ворогом. *Ляхи ніколи не дадуть нам добровільно шкіл*. Тому в боротьбі не допоможуть нам ніякі легальні засоби. Тому і *паперові плебісцити недоцільні*.

Авсеж є такі люди, що казатимуть, що «нам потрібно домагатися від польської влади, щоби вона нам дала українські школи, бо вони нам належаться». Вони будуть казати, що одинока рада в нашім «положенню це старатися «законною дорогою» дістати державні школи. Однак такі «домогання» до польської влади зовсім недоцільні, коли б вже навіть поминути те, що *вони негідні великої нації!*

А чому вони понижуючі й недоцільні? Що наші вічні вороги, ляхи, самі *добровільно* позмикають ляцькі школи, а дадуть нам українські школи — може думати лише небезпечно наївна людина. *Школи це велика зброя в руках наших ворогів!* Чи можливо, щоби вони самі позбулися цієї зброї? Щоби віддали її нам? Вони дуже добре знають, що це було б з їх боку *самовбивством*. Чи це можливо, щоби ляхи добровільно «*дозволили*» нам *вчити* наших дітей і виховувати їх на борців за визволення України? Ні! Вони до цього добровільно ніколи не допустять!

Кожний поляк уважає, що польський державний інтерес наказує йому держати школи цупко в польських руках. Тільки не всі українці хочуть про те знати. Бо й до нині чуємо голоси, що боротьба за свої школи мусить відбуватися тільки легальною дорогою, мовляв: «зробимо плебісцит, підпишемо декларації, що ми хочемо українські школи, і буде українська школа. Бо так каже закон». А тимчасом це очевидна *неправда*. Бо родичі українці вже кілька разів підписували масово декларації. А що з того? Цілі міхи й вагони паперу з мільонами підписів, листів, прохань, протестів

і інших подібних декларацій валяються по варшавських смітниках, а українських шкіл, як не було, так і нема. Кілько то всяких делегацій, за порадою послів, їздило до інспекторів, вояводів, міністерств і інших ляцьких посіпак кланятися, просити української школи, а з того всього — велике нічого.

Ба, що більше. Ляхи, мов на глум з тих соток тисяч паперових декларацій, перемінили знову цього року цілий ряд шкіл з українською викладовою мовою, — на чисто польські.

І щоби ми ще десять разів підписували декларації, і щоби ми зібрали не 300 тисяч, а мільони й більше підписів, то це нічого не допоможе. Один підпис ляцького міністра, або якого иншого посіпаки має більші наслідки, ніж сотки тисяч українських так довго, доки ляхи мають у своїх руках владу, доки за ними стоїть сила. А коли ми хочемо їм протиставитися з успіхом, то треба це робити не підписами, а так само, як вони — *силою*. Проти їх сили виставити нашу силу — ось правильне розв'язання справи.

Отже з того висновок: одинокий можливий і успішний спосіб боротьби за виховання української молоді, це боротьба революційними методами. *Вже найвищий час розгорнути таку боротьбу широким, масовим, зорганізованим, революційним наступом.* Боротьба за українські школи це в один відтинок боротьби за Українську Державу.

Ми повинні показати, що нічого не поможуть підписи ані розпорядки ляцьких інспекторів та міністрів. Ми їх не признаємо! Вони наші вороги! Ми знаємо тільки одно: з ними треба боротися! І тільки одну відповідь маємо для них: «Геть зайти з українських земель!» Ми будемо робити тільки те, що самі схочемо, а не те, чого хочуть наші вороги. Для нас існує тільки один наказ — *наказ Української Нації*.

Розважте, що допоможе наказ інспектора вчити в школі польською мовою, чи польською історією, коли діти не схочуть ніяк вчитися по-польськи. Або хай учитель десять і сто разів каже молитися або співати по-польськи, то це нічого-сенько йому не допоможе, коли діти впруться при своїм і будуть молитися й співати по-українськи. Так само учитель-поляк або хрунь втіче з села, коли його виб'ють кілька разів та коли він не буде міг спокійно перейти вулиці, спати і т. д. Що він може зробити, коли люде не будуть з ним го-

ворити, коли в ніч йому не допоможуть і нічого не продадуть, коли б навіть дорого платив? Коли він не буде міг перейти вулиці, бо за ним будуть бігти гуртами діти й будуть кричати: поляк, лях, кат, забирайся від нас і т. і.? Він напевно спакує свої речі й потихенько втіче з села.

Ніякі способи нічого не допоможуть ляхам там, де всі українці будуть твердо й непохитно стояти при своїм. Це також одинокий успішний спосіб боротьби і за виховання української молоді.

Вихованню ворожому треба всюди на кожному кроці, а зокрема таки в самій школі протиставити наше національне революційне виховання. Коли ляхи хочуть вчити дітей любити Польщу, ми будемо вчити дітей любити Україну. Коли ляхи хочуть вчити дітей по-польськи, ми будемо боротися революційними виступами проти польського навчання і за українським. Ляхи насилають нам учителів-поляків; ми будемо їх гнати й виховання дітей віддамо в руки українських учителів. Ляхи хочуть нашій дівчорі впоїти послух і покору перед Польщею, а ми будемо вщеплювати в діточі душі вже змалечку ідею непослуху й непокору ворогам. Ляхи хочуть зробити з української дівчорі яничар, а ми будемо виховувати молоде українське покоління на найстрашніших ворогам борців-революціонерів.

Мусимо розгорнути масову, організовану, революційну боротьбу проти ляхського виховання, проти ляхських шкіл і учителів, боротьбу за українське виховання, за українські школи й учителя-українця. В часі боротьби рішачу роллю у вихованні української молоді буде мати сама боротьба.

Українська національна революція мусить обняти ціле українське життя. Революційна боротьба проти польських шкіл і учителів це є один відтинок боротьби проти польської держави. Революційна боротьба за українські школи це є один відтинок боротьби за УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

Що означає клич боротьби за українську школу?

Чи може маємо ось так тільки вибороти собі в Польщі право вчитися українською мовою? — Ні! Бо інакше це означало б, що ми годимося на те, щоби на наших землях панувала Польща, а лише хотіли б, щоби нам вільно було в польській неволі уживати української мови. Міжтим ми не боремося за те, щоби такими «полекшами» осолодити собі

неволю. Ми боремося за те, щоби цілком скинути ярмо й розбити кайдани неволі. Ми боремося за ПОВНЕ ВИЗВОЛЕННЯ.

Боротьба проти польської школи це боротьба з частиною польського панування, боротьба з одним із виявів польської державности на наших землях. А боротьба за українську школу це боротьба за українську школу в УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ.

*
* *

Боротьбу за виховання української дитини, за українську школу треба вести на терені самої школи. Дітвора, усвідомлена батьками і старшою молоддю в тому за що й як має боротися, починає боротьбу в мурах самої школи. Бо має це бути боротьба не тільки за українську школу, але й проти польської школи на українській землі. З нашої школи ми не сміємо забратися. Ми мусимо з неї викурити все ляхське й перемінити її на українську.

В дні, на котрий визначено день першого виступу, діти, приходять до школи, а свідоміші виявляють те, що наступить, менше свідомим. Діти зривають гуртом ляхських богомазів, «крулів», герб, ляхські написи, рвуть білочервоні хоругви й прикраси — а начіплюють тризуб, портрет Шевченка, Франка, жовтоблакітні прапориці. На таблиці виписують кличі боротьби: «Хочемо української школи!» «Геть з польською школою!» «Хай живе Україна!» Подібні кличі виписані на папері, вішають у клясі й співають українські боеві пісні, як «Ми гайдамаки», «Не пора». Із українських книжок видирають усе, де є щось про «ойчизну» або «Варшаву», а ляхські підручники мови й історії розривають, нищать і розкидають по клясі.

Коли вчитель намагатиметься перепинити це, діти заявлять, що тут українська земля, Український Нарід і мусить бути українська школа. Коли учитель входить до кляси й каже молитися по-польськи, діти моляться по-українськи. Якщо вчитель хотів би їм заборонити це, вони заявляють, що молитимуться тільки так, як їх вчила мати. Коли вчитель говоритиме до дітей по-польськи, вони йому або не відповідають або заявляють, що будуть говорити тільки українською мовою, бо тут українська земля й все має бути українське так, як у них у хаті.

Коли вчитель схоче змусити дітей биттям, коли кинеться на одного з них, або схоче покарати, усі кричать і виступають в обороні товариша. Подібних випадків уже було багато в дотеперішній боротьбі української дівчороти проти ляхських шкіл! Наприклад в одному селі, де вчитель одного разу побив школяра, і то так, що його відвезли до шпиталю, другим разом, коли він замахнувся на дитину, за те, що не хотіла по-польськи говорити, зі всіх лавок кляси посипались на його голову каламарі й діти самі прогнали його з кляси!

Коли вчитель буде примушувати дітей, щоб купували польські книжки, вони хай заявляють, що на ляхські книжки й на книжки, де пишеться про «ойчизну», батьки не дають грошей.

Підчас науки польської історії діти не дають спокійно говорити вчителю й кричать: «геть з ляхськими крулями!», «ми хочемо вчитися про Україну, про гетьманів, про українських князів, про січових стрільців, про Київ!». Коли вчитель оповідає про ляхських «крулів» і їх «подвиги», то хай діти кричать, що польські королі, це гнобителі Українського Народу, що козаки й гайдамаки не один раз їх так били, що забували вони де Варшава, що перед полками Хмельницького тікали ляхи аж за Вислу. Коли вчитель каже співати польських пісень, діти починають українські. Коли треба вчителю-полякові чити запродавцеві хруневі спротивлятися — тоді діти співають українські боеві пісні.

Діти повинні приходити до школи у вишивках з жовто-блакитними прапорцями й відзнаками. Коли вчитель намагатиметься їм їх зривати, діти повинні стати в обороні тих, на кого він кинеться, й не дозволити ляхові дотикатися українських національних красок.

Коли в школі є діточа бібліотека з ляхськими книжками, то діти повинні її відчинити, повикидати й понищити польські книжки і ті з українських, в яких по-українськи пишеться про Пілсудского, Варшаву чи «нашу ойчизну».

Коли школа є чисто польська, а вчить у ній учитель-українець, але хрунь, то з ним треба поступати так само, як з поляком. Коли вчитель є ширий українець, то хай діти на годині української мови вчать ся й відповідають; але хай по-видирають з підручників картки, де є про ляхів, і заявля-

ють, що про це вчитися не будуть і не хочуть. Коли ж такий українець-учитель учить польської мови, історії польської, то на цій годині діти хай заявляють йому, що ані по-польськи, ані про Польщу вчитися не будуть, а коли він їх буде по-польськи питати, то хай діти не відповідають йому; хай викладає по-українськи і про Україну. Однак треба пам'ятати, що коли до учителів поляків і хрунів діти повинні поставитися в якнайрізкіший і найгостріший спосіб, то до учителя, щирого українця, не вільно так застосовуватися, а тільки все й всюди від нього жадати, щоби він учив дітей в українському дусі, й українською мовою і на можливі з його боку запити в польській мові чи про Польщу і т. і. не відповідати.

В державних школах, де є українська мова навчання, треба, як і в польській, понижити все ляцьке, повивішувати українське, учителям ляхам і хруням казати, щоб забиралися геть з української землі, а на годинах польської мови, польської історії і т. і. поступати так само, як у польських школах.

Безперечно, не в кожному селі боротьба почнеться однаково й не від того самого. В одних буде так, в інших инакше; може напр. початися з того, що поляк-учитель ударить дитину, то знову, що діти почнуть співати замість польських українські пісні, або що один ученик відважиться сказати вчителю, що не хоче польської мови й хоче, щоб до нього говорити українською мовою.

Батьки хай постійно повчають дітей і ділають рівночасно з діворою. Зараз у перший день виступу дітей в школі батьки повинні зійтися перед урядом громацьким чи коло церкви чи в іншому вільному місці серед села й на такий вічу винести постанову вести непохитно й солідарно всі до одного боротьбу проти ляцької школи і за українську школу. *Повинні винести постанову, що на українській землі мусить бути українська школа, українська мова, український учитель, український дух у школі, наука української історії, наука про українську землю і т. і., а нічого польського! На вічу треба проголосити бойкот польського учителя: ніхто не сміє йому нічого продати ані позичити, ніхто не сміє з ним говорити, ані випускати його під свою стріху. Коли*

вчитель лях мешкає в українського господаря, треба викинути його звідти. Тих, хто б не солідаризувався з громадою в цій боротьбі за душу української дитини, примусити до цього!

Не слати ніде скарг ані просьб, бо це нічого не дає, ослаблює фронт й роззухвалює ворога.

Коли діти поскаржаться на вчителя, що він побоями їх змушує до послуху, що силою вириває відзнаки — хай батьки стануть в їх обороні, хай підуть громадно до вчителя, виженуть його з хати й повчать як він, зайда, має шанувати українських дітей на їх землі й в їх школі. Це Ваш святий батьківський обов'язок й право стати в обороні своїх дітей!

Діти щодня, навіть мимо заборони, мають приходити до школи й продовжувати боротьбу. Коли вчитель схоче вигнати декотрих дітей зі школи, то діти хай вперто не уступають з неї, а всі хай стають в їх обороні й не дають вчителю вигнати товаришів. Ви, Батьки й Матері, зберіться й разом заведіть до школи вигнаних Ваших дітей; посаджайте їх на лави й заявіть учителеві, що це українська школа й він не сміє українську дитину з неї викидати і хай забірається з цієї школи, бо тут місце для учителя українця. Це Ваша школа й зайда не сміє з неї дітей виганяти!

Коли вчитель котрогось дня замкне школу й не впустить дітей до неї, Ви зберіть їх, відчиніть школу й пошукать самі когось, хто б їх учив по-українськи й про Україну. Діти хай сидять приписані години в школі; хай читають українські книжки й хай співають українських пісень. На українській землі, у Вашому селі, ніхто не сміє замикати школи перед Вашими дітьми.

А Ви молоді націоналісти, українські селяне й робітники! Вам докладніших вказівок не треба! Ваше юнацьке завзяття само Вам вкаже що й як маєте робити. Припильнуйте зокрема, щоб по всьому селі появилися кличі за українську школу, на кожній брамі, на кожному паркані! Хай на місце ляхського орла над школою замає український жовто-блакитний прапор. Хай почує лях учитель, що він зайда на українській землі. Закликайте до боротьби батьків! Кріпьте дітей на душі! Не дайте заломитися боротьбі за душу майбутности Української Нації!

Коли прийде в село інспектор чи яка інша «владза» й робитиме слідство, батьки й матері, а з ними ціле село хай збираються під школу й вимагають української справжньої школи й українця-учителя.

В часі боротьби хай діти збираються під школу разом з відзнаками, прапорцями й з виписаними на таблицях кличачи й йдуть через село зі співом і викликами за українську школу.

Боротьба ця обчислена не на кілька днів; вона триватиме довго й тому не вільно датися зловити на ніякі обіцянки, ані відстрашитися погрозами. Ляхи, щоб в початках придушити грізну для них боротьбу за школу, будуть арештовувати, посилять ревізії, кари, слідства, будуть «гуляти стшпельци». Але це не сміє застрашити українського селянства! На всіх нас, коли ми громадно виступимо, в Польщі не стачить вязниць і арештів! На слідстві кожний батько, кожна мати хай заявляють: «Я хочу, щоб моя дитина ходила до української школи, вчилася українською мовою й про Україну!»

Чим з більшим завзяттям, впертістю й одностайно будемо боротися за виховання наших дітей, чим більше сіл стане на фронті боротьби за душу своїх дітей, тим слабшим буде ворог, тим певнішими можемо бути за душі наших дітей. Тим скорше замає вже на завжди жовто-блакитний прапор Самостійної Соборної Української Держави!

Отже всі ми мусимо пам'ятати що: а) школа а зокрема *народня школа* це важливий чинник у вихованні молодого покоління.

б) На Західньо-Українських Землях школа є в руках займанців-ляхів, що хочуть за допомогою шкіл виховати молоде українське покоління на яничар або на покірних рабів Польщі.

в) Одинокий спосіб боротьби за виховання молоді в українськiм дусі це: провадити витривалий, масовий організований революційний наступ проти польських шкіл і за українські школи, і то провадити наступ у першу чергу на терені народніх шкіл, у формі цілого ряду безпосередніх чинних революційних виступів самої шкільної молоді й цілого громадянства.

Українці! Батьки й Матері! І ти, Українська Молоде!

Ставайте до боротьби з ляцькою школою, що нищить душі нашої молоді!

Геть з ляцькою школою на українській землі! Геть з ляцькою мовою, ляцькою молитвою, піснею, геть з ляцькою історією! Геть з ляхом учителем з української землі!

Хай живе українська школа! Хай живе українська мова у наших школах, українське виховання, українська молитва, українська історія.

Всі під прапор боротьби за українську школу!

Всі під прапор Організації Українських Націоналістів!

Хай живе Самостійна Соборна Українська Держава!!!